

*Istoria ideilor în Occidentul medieval (sec. V - XIV). O
introducere în teologia politică*

Curs opțional

– programa analitică –

Semestrul I, oct. 2008 – ian. 2009, 28 ore curs, 14 ore seminar

Anul al III-lea

Prof. univ. dr. Alexandru – Florin Platon

A. Obiectivele cursului: cursul își propune să treacă în revistă modurile succesive în care au fost concepute în Evul Mediu raporturile dintre temporal și spiritual („regnum” și „sacerdotium”), cu doctrinele, interpretările și argumentele care le-au fost specifice. *Seminarul* va fi unul practic, constând din interpretarea unor fragmente de documente („*Cetatea lui Dumnezeu*”, *Donatio Constantini*, *Magna Carta*, *Defensor Pacis* etc.), corelate cu temele de curs.

B. Conținutul cursului și bibliografia:

1. Introducere: izvoare, tematică, bibliografie.
2. Doctrina augustiniană a celor „două cetăți”.
3. Theocrația imperială – cea dintâi expresie încheată a gândirii creștine despre natura și exercitarea puterii;
 - originile: Antichitatea târzie; Eusebius din Caesarea
 - theocrația imperială carolingiană și ottoniană;
4. Theocrația (hierocrația) pontificală și temeiurile ei.
5. Conflictul dintre „regnum” și „sacerdotium” (secolele XI-XIV): aspecte doctrinare. Premisele reconversiunii teologiei politice medievale de la „regnul celest” la „regnul natural”:
 - acțiunea și doctrina gregoriană;
 - doctrina inocentină;
 - recuperarea dreptului roman;
 - riposta doctrinarilor imperiali și regali: Gottschalk din Aachen, Anonimul Normand; Frederic al II-lea de Hohenstaufen ca mediator al Legii divine;
6. Regalitatea de drept divin în Occidentul medieval.

7. Impactul aristotelic asupra gândirii teologice medievale.
- Doctrina thomistă – încercare de conciliere a aristotelismului cu creștinismul;
 - expresii ale impactului aristotelic asupra teologiei politice medievale: Dante Alighieri, Jean de Paris (Johannes Quidort), Ægidius Romanus, Marsiglio din Padova, Bartolus da Sassoferrato. Ruinarea theocentrismului pontifical.

8. Concluzii.

Bibliografie selectivă

IZVOARE

ARISTOTEL, *Politica*. Editura Antet, București, 1996.

TOMA DIN AQUINO, *Despre guvernământ*. Ediție bilingvă. Traducere din limba latină și note de Andrei Bereschi. Postfață de Molnár Péter, Iași, Polirom, 2005.

DANTE, *Monarchia* in idem, *Opere minore*. Ediție îngrijită de Virgil Căndea, București, Ed. Univers, 1971, p. 601-688.

LUCRĂRI GENERALE ȘI SPECIALE

PLATON, Alexandru-Florin, RĂDVAN, Laurențiu, *De la Cetatea lui Dumnezeu la Edictul din Nantes. Izvoare de istorie medievală (secolele V-XVI)*, Iași, Polirom, 2005.

ARQUILIÈRE, H. - X., *Saint Grégoire VII. Essai sur sa conception du pouvoir pontifical*, Paris, 1934.

FERICITUL AUGUSTIN *Confessiones (Mărturisiri)*. Traducere și indice de Prof. Dr. Docent Nicolae Barbu. Introducere și note de Preot Prof. Dr. Ioan Rămureanu, ediția a II-a, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

AUGUSTIN, Aureliu, *Despre cetatea lui Dumnezeu*, vol. I, București, 1998.

BURNS, J. H., *Histoire de la pensée politique médiévale, 350-1450*, Paris, 1993.

CANNING, Joseph, *A History of Medieval Political Thought, 300-1450*, London and New York, 1996.

CHADWICK, Henry, *Augustin*, București, 1998.

COLAS, Dominique, *Genealogia fanatismului și a societății civile*. Traducere din limba franceză de Cristina Arion, Mircea Secure și Alina Vasile, București, Ed. Nemira, 1998, cap. II.

ENCICLOPEDIA BLACKWELL A GÎNDIRII POLITICE. Coordonator, David Miller, București, Humanitas, 2000.

HÉFÉLÉ, Charles-Joseph, *Histoire des conciles d'après les documents originaux*, Paris, 1872.

FLICHE, Augustin, *La Réforme grégorienne et la Reconquête chrétienne (1057-1123)*, Paris, 1940.

Idem, *La chrétienté médiévale (395-1254)*, Paris, 1929.

Idem, *L'Europe occidentale de 888 à 1125*, Paris, 1941.

KANTOROWICZ, Ernst H., *The King's Two Bodies. A Study in Medieval Political Theology*, Princeton University Press, 1957.

Idem. *L'Empereur Frédéric*, Paris, Seuil, 1993.
 MARROU, Henri-Irénée, *St. Augustin et l'augustinisme*, Paris, 1955.
 MORESCHINI Claudio, NORELLI Enrico, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine*, vol. II/2, *De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*. Traducere de Hanibal Stănciulescu, Iași, Polirom, 2004, cap. XIII (p. 11-61). RĂMUREANU Ioan e. a. *Istoria bisericească universală*, vol. I-II, București, 1992-1993.
 QUILLET, Jeannine, *Cheile puterii în Evul Mediu*. Traducere de Maria Pavel. Prefață de Șerban Papacostea, București, Ed. Corint, 2003.
 SENELLART, Michel, *Artele guvernării. De la conceptul de "Regimen" medieval la cel de guvernare*. Traducere din limba franceză de Sanda Oprescu, București, Ed. Meridiane, 1998.
 SCALAT, Laurențiu, *Dicționar de scrieri politice fundamentale*, București, Humanitas, 2000.
 TĂTARU-CAZABAN, Miruna (coordonator), *Teologie și politică. de la Sfinții Părinți la Europa unită*, București, Ed. Anasatasia, 2004, p. 39-98.
 ULLMANN, Walter, *Principles of Papal Government and Politics in the Middle Ages*, New York, 1966.

C. Discipline care trebuie parcurse în prealabil: istoria medievală universală (cursul general din anul I).

D. Evaluarea finală va avea loc în forma unei teze, avînd ca subiect un comentariu de text. Criteriile evaluării: gradul de adecvare la exigențele tratării subiectului (75 %) și participarea activă la seminar (25 %).

